

Társadalmi szervezetek, köztestületek, (köz)alapítványok, egyházak, lakásszövetkezetek, vízitársulatok adózásának alapvető szabályai

A társadalmi szervezetek, köztestületek, alapítványok, közalapítványok, egyházak a megyei/fővárosi bíróság nyilvántartásba vételével, ezen nyilvántartásba vétel napjával válnak jogi személylé. A lakásszövetkezetek, vízitársulatok cégbírósági bejegyzésre kötelezettek. E szervezetek is a társasági adó alanyai, a számviteli törvény hatálya alá tartozó gazdálkodók.

Adóhatósági bejelentkezés

A jelölt szervezeteknek (együtt: nonprofit szervezetek) az adókötelezettségük keletkezésétől – a nyilvántartásba vételükről, illetve a cégbírósági bejegyzésükről szóló végzés jogerőre emelkedésétől – számított 15 napon belül be kell jelentkezniük a székhelyük szerint illetékes első fokú állami adóhatóságnál, az erre a célra szolgáló nyomtatvány kitöltésével, benyújtásával.

A bejelentkezés céljára szolgáló nyomtatvány a 10T201. számú bejelentő és változásbejelentő lap a cégbejegyzésre nem kötelezett szervezetek, illetve a 10T201/T. számú bejelentő és változásbejelentő lap a cégbejegyzésre kötelezett szervezetek részére. Ez utóbbi nyomtatványon kell bejelentkezniük – a felsorolt szervezetek közül – a lakásszövetkezeteknek, vízitársulatoknak. A bejelentkezés alapján kapott adószámot az adózással összefüggésben minden esetben – a levelezéseken, a befizetéseken, a visszaigénylések alkalmával, a kibocsátott számlákon stb. – fel kell tüntetni.

Amennyiben bármely, a bejelentkezéskor közölt adat módosul, azt – annak bekövetkezésétől számított 15 napon belül – a változásbejelentésre is alkalmas hivatkozott számú lap(ok)on a székhely szerint illetékes első fokú adóhatóságnál be kell jelenteni.

A jelölt nyomtatványok az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal honlapjáról (www.apenh.hu) letölthetők, illetve az ügyfélszolgálatokon papíralapon hozzáférhetők.

Könyvvezetés, beszámolóképzés

A társadalmi szervezetek, köztestületek, alapítványok, közalapítványok, lakásszövetkezetek, vízitársulatok az éves beszámoló készítéséről és könyvvezetési kötelezettségük sajátosságairól szóló külön kormányrendeletben¹ foglaltak alapján az egyszeres, vagy a kettős könyvvitel rendszerében teljesítik a beszámolóképzést alátámasztó könyvvezetési kötelezettségüket. Az egyházak könyvvezetési kötelezettségét a reájuk irányadó másik kormányrendelet² határozza meg.

Egyszerűsített beszámolót készíthet, s ez esetben egyszeres könyvvitelt köteles vezetni az a nonprofit szervezet (a közalapítvány kivételével), amely:

- nem végez vállalkozási tevékenységet, az éves (alaptevékenységi) bevétel összegétől függetlenül,

¹ 224/2000. (XII. 19.) kormányrendelet.

² 218/2000. (XII. 11.) kormányrendelet.

- vállalkozási tevékenységet is végez, de éves együttes (alaptevékenységi és vállalkozási) bevétele két egymást követő évben az 50 millió forintot nem haladja meg.

Egyszerűsített éves beszámolót köteles készíteni, s ez esetben kettős könyvvitel vezetésére kötelezett az a nonprofit szervezet, amely vállalkozási tevékenységet is folytat, s az éves összes bevétele két egymást követő évben az 50 millió forintot meghaladja. Közalapítvány kizárólag így járhat el.

Közhasznú beszámoló készítésére kötelezett a közhasznú, kiemelkedően közhasznú jogállású társadalmi szervezet, köztestület, alapítvány, közalapítvány, amelynek könyvvezetési módját szintén az előzőekben leírtak határozzák meg. Ily módon – a közhasznúsági besorolással rendelkező jelölt szervezet – egyszeres könyvvittel alátámasztott közhasznú egyszerűsített beszámolót, vagy kettős könyvvittel alátámasztott közhasznú egyszerűsített éves beszámolót készít.

Könyvvizsgálati kötelezettség

Kötelező a könyvvizsgálat **minden közalapítványnál**, továbbá annál a szervezetnél, amelynél **a vállalkozási tevékenységből** elért éves (éves szintre átszámított) (ár)bevétel az üzleti évet **megelőző két üzleti év átlagában meghaladja a 100 millió forintot**. Ha az üzleti évet megelőző két üzleti év egyikének vagy mindkettőnek az (ár)bevételi adatai hiányoznak, vagy csak részben állnak rendelkezésre (új alapítású szervezeteknél), akkor a tárgyévi várható (ár)bevételt és – ha van – a megelőző (első) üzleti évi (éves szintre átszámított) (ár)bevételt kell figyelembe venni.

Az a szervezet, amely könyvvizsgálatra nem kötelezett – mert például nem végez vállalkozási tevékenységet, vagy végez ugyan, de nem lépi túl az előzőek szerinti 100 millió határértéket – **saját elhatározásból** is dönthet arról, hogy beszámolója felülvizsgálatával könyvvizsgálót bíz meg (önként vállalt kötelezettség).

Ha kötelező a könyvvizsgálat – akár jogszabályi előírás, akár saját döntés alapján – akkor az üzleti évről készített beszámoló felülvizsgálatára, az abban foglaltak valóságának és jogszerűségének ellenőrzésére bejegyzett könyvvizsgálót, könyvvizsgálói társaságot kell – az előző üzleti évi beszámoló elfogadásakor, jogelőd nélkül alapított szervezetnél az üzleti év fordulónapja előtt – választani.

Nyilvánosságra hozatal, letétbe helyezés, közzététel

A cégbíróságon bejegyzett szervezet – a lakásszövetkezet, a vízitársulat – köteles a jóváhagyásra jogosult testület által elfogadott beszámolóját – kötelező könyvvizsgálat esetén a könyvvizsgálói záradékot vagy a záradék megadásának elutasítását is tartalmazó független könyvvizsgálói jelentéssel együtt – az adott üzleti év mérlegfordulónapját követő 150 napon belül **letétbe helyezni és közzétenni** ugyanolyan formában és tartalommal, mint amelynek alapján a könyvvizsgáló a beszámolót felülvizsgálta. E szervezetek a beszámolót – az előzőek szerint – a könyvvizsgálói jelentéssel, valamint a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény szerinti elektronikus úrlappal együtt kötelesek a kormányzati portál útján a céginformációs szolgálat részére elektronikus úton megküldeni; e megküldéssel egyidejűleg teljesítik mind a letétbe helyezési, mind a közzétételi kötelezettségüket.

Az a bíróságon bejegyzett szervezet, amely más jogszabály (például közhasznúsági besorolással rendelkező szervezetnél a Ksz³) alapján fontosabb adatait köteles **nyilvánosságra hozni**, illetve beszámolóját saját elhatározásából nyilvánosságra hozza, a közzétételnek – ha jogszabály másként nem rendelkezik – a Magyar Közlöny Hivatalos Értesítőjében való megjelentetésével, a székhelyén történő betekinthezőséggel vagy egyéb más, a számviteli politikájában rögzített módon tehet eleget. A közzététel határideje ez esetben is – ha jogszabály másként nem rendelkezik – az adott üzleti év mérlegfordulónapját követő 150. nap.

Az a szervezet, amely sem jogszabályból adódóan kötelezően, sem saját döntés alapján a beszámolóját könyvvizsgálóval nem vizsgálhatta felül, de valamely jogszabály alapján köteles gazdálkodása fontosabb adatait közzétenni, a beszámoló minden mellékletén köteles feltüntetni a következő szöveget: **„A közzétett adatok könyvvizsgálattal nincsenek alátámasztva.”**

Az előzőek egyikébe sem tartozó szervezetnek, amelynek **sem nyilvánosságra hozatali, sem közzétételi, sem beszámoló letétbe helyezési kötelezettsége nincs**, a beszámolóját legkésőbb az adott üzleti év mérlegfordulónapját követő 150 napon belül el kell készítenie, és a jóváhagyásra jogosult testülettel el kell fogadtatnia.

Gazdálkodás

A jogi személyek – így a tárgyban szervezetek – a pénzeszközeiket kötelesek pénzforgalmi számlán tartani, amelyhez bankszámlát kell nyitniuk.

A nonprofit szervezetek a megalakulásukra irányadó jogszabályok alapján elsődlegesen vállalkozási tevékenység végzése céljából nem alapíthatók, de céljaik megvalósítása érdekében – azt nem veszélyeztetve – kiegészítő vállalkozási tevékenységet folytathatnak.

A Tao. törvény⁴ hatályos rendelkezései szerint a nonprofit szervezetek továbbra is feltétel nélkül a társasági adó alanyai, függetlenül attól, hogy az adott adóévben vállalkozási tevékenységet végeznek-e vagy sem. Ezen általános adóalanyisággal összefüggésben rendelkezik az Art.⁵ oly módon (egyszerűsítő eljárásúként), hogy az alapítvány, a közalapítvány, a társadalmi szervezet, a köztestület, az egyház, a lakásszövetkezet, ha az adóévben vállalkozási tevékenységből bevételt nem ér el, illetve ehhez kapcsolódóan költséget, ráfordítást nem számol el, a társasági adóbevallás helyett, bevallást helyettesítő nyilatkozatot tesz az erre rendszeresített nyomtatványon az adóévet követő év (2011.) február 25-éig⁶. Más esetben valamennyi adózó az APEH-hoz akkor is köteles adóbevallást benyújtani, ha a bevallási időszakban adófizetési kötelezettsége nem keletkezett. Így például az adóévet követő év május 31-ei határidőre abban az esetben is be kell nyújtani a társasági adóbevallást, ha az adott szervezet vállalkozási tevékenysége veszteséges, vagy 0 szaldós, vagy akkor is, ha nyereséges, de adómentessége miatt nem fizet adót.

Közhasznúság

³ A közhasznú szervezetekről szóló, többször módosított 1997. évi CLVI. törvény (a továbbiakban: Ksz.).

⁴ A társasági adóról és az osztalékadóról szóló, többször módosított 1996. évi LXXXI. törvény.

⁵ Az adózás rendjéről szóló, többször módosított 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.).

⁶ Art. 31. § (5) bekezdés.

Külön törvény alapján, meghatározott feltételeknek megfelelő, meghatározott szervezeti formában működő szervezetek kérhetik az illetékes (cég)bíróságtól közhasznúsági minősítésüket.

A Kszt. 2. § (1) bekezdése szerint (teljes körű felsorolás) közhasznú szervezetté minősíthető a Magyarországon nyilvántartásba vett

- társadalmi szervezet, kivéve a biztosító egyesületet, a politikai pártot, valamint a munkáltatói és a munkavállalói érdekképviseleti szervezetet,
- köztestület, ha a létrehozásáról szóló törvény azt lehetővé teszi,
- országos sportági szakszövetség,
- alapítvány,
- közalapítvány,
- nem költségvetési szervként működő felsőoktatási intézmény,
- közhasznú tevékenységet ellátó szociális szövetkezet,
- nonprofit gazdasági társaság,
- európai területi együttműködési csoportosulás,
- a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság,
- a Felsőoktatási és Tudományos Tanács,
- a Magyar Rektori Konferencia.

A közhasznúságnak két fokozata lehetséges: a közhasznú és a kiemelkedően közhasznú.

A közhasznú, kiemelkedően közhasznú besorolást megalapozó tevékenységek⁷

1. egészségmegőrzés, betegségmegelőzés, gyógyító, egészségügyi, rehabilitációs, tevékenység;
2. szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása;
3. tudományos tevékenység, kutatás;
4. nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés;
5. kulturális tevékenység;
6. kulturális örökség megóvása;
7. műemlékvédelem;
8. természetvédelem, állatvédelem;
9. környezetvédelem;
10. gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek- és ifjúsági érdekképviselet;
11. hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése;
12. emberi és állampolgári jogok védelme;
13. a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségekkel, valamint a határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység;
14. sport, a munkaviszonyban és a polgári jogi jogviszony keretében megbízás alapján folytatott sporttevékenység kivételével;
15. közrend és közlekedésbiztonság védelme, önkéntes tűzoltás, mentés, katasztrófaelhárítás;
16. fogyasztóvédelem;
17. rehabilitációs foglalkoztatás;
18. munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése - ideértve a munkaerő-kölcsönzést is - és a kapcsolódó szolgáltatások;
19. euroatlanti integráció elősegítése;

⁷ A Kszt. 26. § c) pontja alapján.

20. közhasznú szervezetek számára biztosított - csak közhasznú szervezetek által igénybe vehető - szolgáltatások;
21. ár- és belvízvédelem ellátásához kapcsolódó tevékenység;
22. a közforgalom számára megnyitott út, híd, alagút fejlesztéséhez, fenntartásához és üzemeltetéséhez kapcsolódó tevékenység;
23. bűnmegelőzés és az áldozatvédelem.

A kérelmező szervezet – kérelemhez csatolt – létesítő okiratának tartalmaznia kell, hogy milyen, az előzőek szerinti közhasznú tevékenységet folytat, illetve a gazdálkodása során elért eredményét nem osztja fel, továbbá politikailag semleges, illetve rendelkeznie kell az egyéb, a közhasznú működéssel kapcsolatos szabályokról (üléseinek rendje, gyakorisága, vezető tisztségviselők, iratokba betekintés, nyilvánosság stb.).

Az a társadalmi szervezet, köztisztület, alapítvány, közalapítvány, amely a 2010. évben kért és kapott besorolást, először a 2010. évben alkalmazhatja a közhasznú, kiemelkedően közhasznú szervezetre vonatkozó rendelkezéseket azzal, hogy a kapott támogatásokról – az arra jogosult szervezet – kedvezményre jogosító támogatás-igazolást csak a közhasznúsági végzés jogerőre emelkedése napjától adhat ki. A szervezet nem alkalmazhatja a közhasznú, kiemelkedően közhasznú szervezetre vonatkozó rendelkezéseket – kivéve a törlés napjáig az igazolás kiadását – abban az adóévben, amelyben a közhasznúsági nyilvántartásból törölték.

A közhasznú besorolás adóéven belüli változása esetén – kivéve az átsorolás napjáig az igazolás kiadását – az adóév utolsó napján érvényes besorolásának megfelelő előírásokat kell az adóév egészére alkalmazni. A 2010. évben újonnan alakuló társadalmi szervezet, köztisztület, alapítvány, közalapítvány –, ha legkésőbb a nyilvántartásba vétel évének utolsó napján (2010. december 31-én) a közhasznúsági nyilvántartásba vétele is megtörtént – a nyilvántartásba vétel napjától jogosult a közhasznúsági jogállásához kapcsolódó, adókötelezettséget érintő kedvezmények és mentességek igénybevételére.

Kedvezmények

A Tao. törvény a kedvezmény rendszerében külön kezeli a két közhasznúsági fokozat szerinti, valamint a besorolást nem kért, vagy nem nyert szervezeteket, másoldalról a támogató részére attól függően biztosít kisebb, illetve nagyobb mértékű kedvezményt, hogy mely besorolási kategória szerinti szervezetet támogat, illetve tartós adományozási szerződés keretében nyújtja-e támogatását.

A szervezetet megillető kedvezmény

A közhasznú szervezetnek nem kell a vállalkozási tevékenysége után az adót megfizetnie, ha a vállalkozási tevékenység bevétele nem haladja meg az összes bevételének a 10%-át, de legfeljebb 20 millió forintot. **Kiemelkedően közhasznú szervezetnél** a kedvezményezett mérték az összes bevétel 15%-ában került meghatározásra. A vállalkozási tevékenységből származó bevétel – előzőek szerinti – adómentes mértékének meghaladása esetén a szervezetnek a nem a vállalkozási tevékenységéhez kapott támogatás Tao. törvény szerint meghatározott arányával, illetve összegével meg kell növelnie a vállalkozási tevékenysége adózás előtti eredményét, ha az adott adóév december 31-én az állami vagy önkormányzati adóhatóságnál nyilvántartott adó tartozása nem áll fenn. Ha az adóév utolsó napján a szervezetnek az állami vagy önkormányzati adóhatóságnál nyilvántartott adó tartozása van, úgy a kapott támogatások teljes összege növelő tétel. Állami vagy önkormányzati

adóhatóságnál nyilvántartott adó tartozás nem lévén, a támogatásnak csak a kedvezményezett mértéket meghaladó jövedelem tartalma adóköteles, a Tao. törvény 9. § szerinti adóalap-számítás figyelembevételével.

A társasági adó mértéke a pozitív adóalap 19%-a, illetve – a feltételeknek való megfelelés esetén – az adóalap 50 millió forintjáig 10%, az e feletti részre 19%.

A közhasznú szervezetként **be nem sorolt** társadalmi szervezet, köztestület, alapítvány, közalapítvány adóalapját az általános szabályok szerint állapítja meg, ha az adóév utolsó napján az állami vagy önkormányzati adóhatóságnál nyilvántartott adó tartozása nincs. Ha azonban ilyen tartozása van, akkor – a besorolt szervezetekre előírtakkal azonosan – esetében is meg kell növelni az adózás előtti eredményt a kapott támogatás teljes összegével.

Támogatás-igazolás

A támogatásokról a közhasznú, kiemelkedően közhasznú szervezet által a támogató részére kiállítandó igazolások kötelező tartalmi előírásait a Tao. törvény⁸ rögzíti.

Az adózás előtti eredmény csökkentése ugyanis – a Tao. törvény⁹ szerint – csak igazolás alapján érvényesíthető, amely igazolásnak tartalmaznia kell:

- mindkét fél (a kiállító és a támogató) azonosító adatait, így a nevét, a székhelyét, az adószámát,
- a támogatás, juttatás összegét,
- a támogatott célt,
- a kiállító közhasznúsági fokozatát (közhasznú, vagy kiemelkedően közhasznú).

Az igazolást, a kedvezményre való jogosultság keletkezésének időpontjában, de legkésőbb az adóév végéig kell a támogató rendelkezésére bocsátani.

A támogatót megillető kedvezmény

Csökkenti a támogató adózás előtti eredményét a kiemelkedően közhasznú besorolással rendelkező szervezetnek vagy közhasznú, kiemelkedően közhasznú besorolással rendelkező szervezettel kötött tartós adományozási szerződés keretében, a Kszt-ben nevesített közhasznú tevékenység, a kiemelkedően közhasznú besorolást megalapozó közfeladat támogatására az adóévben visszafizetési kötelezettség nélkül adott támogatás, juttatás, térítés nélkül átadott eszköz könyv szerinti értékének, térítés nélkül nyújtott szolgáltatás bekerülési értékének

- 50 százaléka kiemelkedően közhasznú szervezet támogatása esetén,
- 20 százaléka tartós adományozási szerződés esetén,

de együttesen legfeljebb az adózás előtti eredmény összege.

Nem kell megnövelni a támogató adózás előtti eredményét, ha rendelkezik a támogatásban részesített szervezet olyan tartalmú nyilatkozatával, amely szerint a juttatás adóévi bevételként elszámolt összege nélkül nem lesz negatív a vállalkozási tevékenységének az eredménye.

⁸ 7. § (7) bekezdés.

⁹ 7. § (1) bekezdés z) pontja.

A társasági adóalany támogatót kizárólag a fent leírt esetekben és módon illeti meg kedvezmény; ha magánszemély, egyéni vállalkozó nyújt támogatást, úgy adózásban érvényesíthető kedvezményre nem jogosult (2010-től megszűnt az adomány miatti adókedvezmény igénybevételi lehetősége).

Tartós adományozás:¹⁰ a közhasznú szervezet és támogatója által írásban kötött szerződés alapján nyújtott pénzbeli támogatás (ideértve az értékpapír átadását is), ha a szerződésben a támogató arra vállal kötelezettséget, hogy a támogatást a szerződéskötés (szerződésmódosítás) évében, és az azt követő legalább három évben, évente legalább egy alkalommal – azonos vagy növekvő összegben – ellenszolgáltatás nélkül adja, azzal hogy nem számít ellenszolgáltatásnak, ha a közhasznú szervezet a közhasznú szolgáltatása nyújtása keretében utal az adományozó nevére, tevékenységére.

A munkáltatói és munkavállalói érdekképviseleti szervezet a Tao. törvény 4. § 25. pontja szerint olyan, társadalmi szervezetként bírósági nyilvántartásba vett szervezet vagy szervezetek szövetsége, amelynek az alapszabály szerinti főtevékenysége a munkáltatói/munkavállalói érdekképviselet, és tagja az Országos Érdekegyeztető Tanácsnak, valamint e szervezet azon tagszervezete, amely megyei, régiós vagy szakmai szövetséggé működik. E szervezeteknél az adóalapjuk megállapítása során csökkentő tétel a vállalkozási tevékenység adóévi adózás előtti nyereségének azon része, amelyet a szervezet az adóévben, vagy az adóévet követő adóévben a cél szerinti tevékenysége bevételeit meghaladó költségei, ráfordításai fedezetére használ fel. A szervezet cél szerinti tevékenységét az alapító okirat, illetve az alapszabály nevesíti.

A társadalmi szervezetek közül az országos érdekképviseleti szervezetek – annak ellenére, hogy közhasznúsági besorolásra nem jogosultak – mégis adóalapjukat a közhasznú szervezetekre vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával állapítják meg.

Az egyház – amely szintén nem kezdeményezheti közhasznúságát – adóalapját, ha az adóévben vállalkozási tevékenységet is folytat, a közhasznú szervezetekre vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával határozza meg, a Tao. törvény 9. § (5) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel. Eszerint az adóalap megállapításakor a vállalkozási tevékenység adóévi adózás előtti nyereségének azzal a részével is csökkentheti a vállalkozási tevékenység adózás előtti eredményét, amelyet az adóévben (2010-ben), és az adóévet követő adóévben (2011-ben) kulturális, nevelési, oktatási, felsőoktatási, szociális, egészségügyi, gyermek- és ifjúságvédelmi, sport, tudományos és műemlékvédelmi tevékenység, továbbá a hitéleti célú ingatlanfenntartás bevételét meghaladó költsége, ráfordítása fedezetére használ fel.

A vízitársulat és a lakásszövetkezet sem lehet közhasznú szervezet.

A vízitársulat az adóalapja megállapítása során a Tao. törvény 13. §-ában foglaltak figyelembevételével jár el.

A lakásszövetkezet adóalapját az általános szabályok – Tao. törvény 9. §-a – szerint határozza meg azzal, hogy nem kell az adót megfizetnie, ha vállalkozási tevékenységéből elért bevétele legfeljebb 10 millió forint, de nem haladja meg az adóévben elért összes bevételeinek 10%-át.

¹⁰ Kszt. 26. § n) pont.

Az előző „10-es határértékek” szerinti adómentesség illeti meg a közhasznúsági besorolással nem rendelkező alapítványt, közalapítványt, társadalmi szervezetet és köztestületet is, kivéve az országos érdekképviselői szervezetet.

Az adóévben kizárólag alap/közhasznú tevékenységet végző szervezeteknél társasági adó/előleg fizetés nem merülhet fel. A vállalkozási tevékenységet is folytató – ismertetett – nonprofit szervezeteknek év közben társasági adóelőleget megállapítani, fizetni, bevallani nem kell; az éves társasági adót azonban – akkor is, ha annak összege nulla – be kell vallaniuk a 2010. évre rendszeresített társasági adóbevallásban és (fizetési kötelezettség esetén) meg kell fizetniük az adóévet követő év (2011.) május 31-éig.